

اظهار نظر کارشناسی درباره:
«لایحه موافقتنامه معاضدت متقابل در امور کیفری میان جمهوری اسلامی ایران و جمهوری بولیواری ونزوئلا»
(اعاده شده از شورای نگهبان)

محمد آدمی ابرقویی

مشخصات لایحه

دوره دوازدهم - سال اول

شماره ثبت:

۲۲۶

شماره چاپ:

تاریخ چاپ:

گروه حقوق بین‌الملل

مشخصات گزارش

نوع گزارش:

- طرح/ لایحه
 راهبردی
 نظارتی
 پیش‌نویس قانونی

شماره مسلسل:

۲-۲۴۰۲۰۵۹۷

تاریخ انتشار:

۱۴۰۴/۳/۱۷

۱. مقدمه

لایحه «موافقتنامه معاضدت متقابل در امور کیفری میان جمهوری اسلامی ایران و جمهوری بولیواری ونزوئلا» که در تاریخ ۱۴۰۳/۶/۲۸ به تصویب هیات وزیران رسیده بود در تاریخ ۱۴۰۳/۷/۱۷ از سوی دولت برای مجلس شورای اسلامی جهت طی تشریفات تقنینی ارسال شد. این موافقتنامه در تاریخ ۱۴۰۴/۱/۲۷ در صحن مجلس شورای اسلامی و بعد از ارزیابی گزارش کمیسیون قضایی و حقوقی به عنوان کمیسیون اصلی بررسی لایحه به تصویب رسید. مجلس شورای اسلامی نیز برای طی تشریفات قانونی، مصوبه را در تاریخ ۱۴۰۴/۲/۱ برای اعلام نظر شورای محترم نگهبان، به این مرجع ارسال نمود. شورای محترم نگهبان نیز در جلسه مورخ ۱۴۰۴/۲/۲۴ خود این مصوبه را مورد ارزیابی قرار داد و اطلاق بند «۲» ماده (۹) و اطلاق اتخاذ اقدامات مقتضی نسبت به اشخاص مذکور بر اساس حقوق داخلی کشور درخواست شونده (مندرج در بند «۸» ماده (۱۲) موافقتنامه) را خلاف شرع تشخیص داد. کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس در جلسه مورخ ۱۴۰۴/۳/۶ نظر شورای محترم نگهبان را بررسی نمود و نسبت به هر دو ایراد بر مصوبه قبلی مجلس اصرار ورزید.

۲. بررسی نظر شورای محترم نگهبان و مصوبه کمیسیون قضایی و حقوقی

شورای محترم نگهبان پس از بررسی مصوبه مجلس شورای اسلامی، نظر خود را به شرح زیر اعلام نموده است:
«۱- اطلاق بند «۲» ماده (۹)، نسبت به مواردی که دفع مفسده‌ای منوط به حضور بدون ضرر شاهد باشد (به نحوی که حضور شاهد واجب باشد)، خلاف شرع شناخته شد.
۲- در بند «۸» ماده (۱۲)، اطلاق اتخاذ اقدامات مقتضی نسبت به اشخاص مذکور بر اساس حقوق داخلی کشور درخواست شونده خلاف شرع شناخته شد.» [۱]

برای ارزیابی بهتر بند اول نظر شورای محترم نگهبان باید توجه نمود که بند «۲» از ماده (۹) موافقتنامه چه چیزی مقرر نموده است. در این بند از ماده (۹) عنوان شده است:

«در صورت عدم حضور شخص در پی احضار قانونی، هیچ مجازات یا اقدام قهری را نمی‌توان در مورد آن شخص اعمال کرد، حتی اگر احضاریه شامل درخواست باشد، مگر اینکه این شخص بعداً داوطلبانه در قلمرو طرف درخواست کننده حاضر و مجدداً به طور قانونی در آنجا احضار شود.»

در این خصوص شایان ذکر است که اولاً این شکل از مفاد در این نوع موافقتنامه‌ها برای آن تدوین می‌شوند که اشخاص حاضر در کشور مقابل بدون احساس تکلیف برای حضور در کشور دیگر و صرفاً از روی ابراز تمایل خود برای ادای توضیحات و یا شهادت، برای ابراز شهادت حاضر شوند. ثانیاً رویکرد کلی موافقتنامه‌های معاضدت حقوقی آن است که دو طرف، بتوانند با حسن نیت و بدون استفاده از اهرم فشار مجازات، معاضدت را رقم بزنند. ثالثاً اشخاصی که مقرر است برای ادای شهادت در کشور دیگر حاضر شوند باید به دلیل نقش آنها در تحقق عدالت کیفری با حمایت‌های اساسی روبه‌رو گردند. رابعاً باید خاطر نشان نمود که شاهدی که در اینجا در خصوص وی مطالبی عنوان گردیده است در واقع در خارج از سرزمین تحت حاکمیت جمهوری اسلامی ایران قرار دارد و به نظر می‌رسد نمی‌توان او را به چنین شهادتی الزام نمود به ویژه اینکه ممکن است چنین شخصی از اتباع کشور مقابل باشد و کشورها به راحتی قبول نمی‌کنند که اتباعشان در سایر کشورها به دلیل عدم حضور در دادگاه برای ادای شهادت، مجازات گردند.

بند دوم از نظر شورای محترم نگهبان نیز ناظر به بند «۸» ماده (۱۲) است که به نحو زیر تنظیم شده است:

«۸- هنگامی که شاهد یا کارشناسی که طبق این ماده قرار است در قلمرو طرف درخواست شونده مورد استماع قرار گیرد و

الف) به دلیل تحمیل شهادت بر وی، از ادای شهادت امتناع نماید یا

ب) اظهارات خلاف واقع ارائه دهد

طرف یاد شده اقدامات مقتضی را به منظور اجرای حقوق داخلی خود که به همان ترتیبی اعمال می‌شود که در جریان رسیدگی داخلی آن مقرر شده است، اتخاذ خواهد نمود.»

از بند «۸» از ماده (۱۲) چنین بر می‌آید که کشورهای طرف موافقتنامه پذیرفته‌اند که از اقدامی فراتر از رویه‌های قانونی برای مقابله با مصادیق مشمول بند «۸» علیه اشخاص مربوط به عمل نیاورند.

با عنایت به نظرات شورای محترم نگهبان در این خصوص به عنوان مرجع قانونی تشخیص مغایرت مصوبات مجلس شورای اسلامی با شرع و قانون اساسی و با توجه به توضیحاتی که در خصوص بندهای مورد ایراد این شورا بیان گردید و مستظهر به اینکه تغییر در محتوای موافقت نامه‌ها (به ویژه اگر این تغییر اساسی باشد) نیازمند مذاکره مجدد می‌باشد پیشنهاد می‌شود نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی در صورت ضرورت و مصلحت از امکان قانونی خود مبنی بر اصرار بر مصوبه قبلی مجلس استفاده نمایند. کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس شورای اسلامی نیز در جلسه منعقد شده برای بررسی نظر شورای محترم نگهبان، نسبت به هر دو ایراد شورای محترم نگهبان بر مصوبه قبلی مجلس، اصرار نموده است.

۳. نتیجه‌گیری

شورای محترم نگهبان نسبت به مصوبه مجلس در خصوص لایحه موافقتنامه معاضدت متقابل در امور کیفری میان جمهوری اسلامی ایران و جمهوری بولیواری ونزوئلا، دو ایراد مبنی بر اینکه اطلاق بند «۲» ماده (۹) و اطلاق اتخاذ اقدامات مقتضی نسبت به اشخاص مذکور بر اساس حقوق داخلی کشور درخواست شونده (مندرج در بند «۸» از ماده (۱۲) موافقتنامه) خلاف شرع می‌باشد بیان نموده است.

با عنایت به نظرات شورای محترم نگهبان در این خصوص به عنوان مرجع قانونی تشخیص مغایرت مصوبات مجلس شورای اسلامی با شرع و قانون اساسی و با توجه به توضیحاتی که در خصوص بندهای مورد ایراد این شورا بیان گردید و مستظهر به اینکه تغییر در

محتوای موافقت نامه ها (به ویژه اگر این تغییر اساسی باشد) نیازمند مذاکره مجدد می باشد پیشنهاد می شود نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی در صورت ضرورت و مصلحت از امکان قانونی خود مبنی بر اصرار بر مصوبه قبلی مجلس استفاده نمایند. کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس شورای اسلامی نیز در جلسه منعقد شده برای بررسی نظر شورای محترم نگهبان، نسبت به هر دو ایراد شورای محترم نگهبان بر مصوبه قبلی مجلس، اصرار نموده است.

منبع و مأخذ

[1] <http://www.shora-gc.ir/fa/news/10975>

شماره ماده	موافق	مخالف	موافق به شرط اصلاح	ارجاع به کمیسیون
ماده واحده	✓			
ده				

گزیده سیاستی

کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس شورای اسلامی در ارتباط با ایراد شورای نگهبان در خصوص مصوبه مجلس نسبت به لایحه بین ایران و ونزوئلا در خصوص معاضدت حقوقی متقابل در امور کیفری نسبت به بند ۲ ماده ۹ و بند ۸ ماده ۱۲ بر مصوبه قبلی مجلس اصرار نموده است. چنین تصمیمی مورد تایید می باشد.